

РОЗДІЛ 2

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА СИСТЕМИ ДЛЯ АНАЛІЗУ МІЖНАРОДНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

НОВІ ТЕНДЕНЦІ В РОЗВИТКУ НООПОЛІТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Дерінг Г.І.

викладач кафедри міжнародної інформації та інформатики КиМУ

Дослідження з пошуку альтернативи сучасної політики були розпочаті з переосмислення суті інформаційного простору. Спочатку йдеться про те, що існуючі поняття кіберпростору і інфосфери (кіберпростір плюс засоби інформації) повинні бути об'єднані як частини більш широкого поняття “ноосфери”, або всеосяжного простору свідомості.

Обговорення суті ноосфери авторами передувє наступним ключовим припущенням: на найвищих рівнях політичного керівництва розробка інформаційної стратегії може сприяти появі нової парадигми, з одного боку – заснованої на ідеях, духовних цінностях, моральних нормах, законах етики переданих за допомогою “м'якої сили” – на протипагу політиці сили та її акценту на ресурси і здібності, пов'язані з традиційною, матеріальною “грубою силою”. Таким чином, реальна політика дасть певний ґрунт тому, що в роботі називається ноополітикою (політика, заснована на етиці та ідеях, яку автори пов'язують з такими як Джордж Кеннан) [3].

Ноополітика – це метод реалізації зовнішньої політики в інформаційну епоху, що підкреслює первинність ідей, духовних цінностей, моральних норм, законів та етики, яка базується на застосуванні “м'якої”, а не “твердої” сили. Ноополітика реалізується більше за допомогою твердої віри в те, що права створюються для реалізації влади, а не навпаки. Отже, її принципами можуть користуватися державні і недержавні політичні актори для вирішення актуальних міжнародних проблем. Означене поняття – це форма політичного керівництва, що необхідна для взаємодії з ноосферою – найширшим інформаційним простором свідомості, в якому об'єднані кіберпростір (або “Мережа”) та інфосфера (кіберпростір плюс ЗМІ) [4].

Основними функціями ноополітичних технологій є оволодіння світовою суспільною свідомістю, вироблення на основі знань критеріїв оцінки минулого, нинішнього та майбутнього; створення позитивного образу завдань світового політичного розвитку; розв'язання ідеологічних конфліктів виключно шляхом розумних переговорів.

Перед земною цивілізацією постає проблема переходу до безпечного, стійкого розвитку. Тому варто по-новому глянути на Всесвіт і на людину в ньому, переосмислити багато понять та визначень. Це в першу чергу стосується ноополітичних технологій. Наше мислення, свідомість, внутрішній і зовнішній світ, у якому ми живемо, – все залежить від інформації (розуму). Глибинний підхід до осмислення суті й сенсу поняття інформація значною мірою сприяє формуванню нового наукового світогляду, що іде на зміну існуючого, багато в чому відповідального за всі лиха, з якими зіштовхнулося людство.

Ноополітичний підхід при вирішенні конфліктних ситуацій у надзвичайних та кризових ситуаціях, до яких можна віднести й терористичні акти, зміг би знайти компромісні варіанти вирішення при конфліктних переговорах.

Інформаціологічна революція призводить до зміни природи самої сили, в основному роблячи м'яку силу більш потенційною. М'яка сила дає змогу досягти бажаного результату в міжнародних справах через залучення уваги до проблемної ситуації, а не за допомогою тиску. Вона є ефективною, коли всі переконані в тому, що потрібно дотримуватись і виконувати норми й основи, які виробляють бажану поведінку. Це не означає, що реальна політика відмирає. Тверда сила – це ракети, зброя і військові кораблі. Але поняття ноополітики день за днем стає все важливішим і необхіднішим.

Приділяючи увагу трьом якимостям інформації – свобода, комерційність і стратегічність – учені-політологи вважають, що м'яка сила спирається, нарешті, на правдоподібність і проводиться в основному завдяки виготовленню й поширенню вільної (громадської) інформації.

Ключові положення, що сприяють впровадженню ноополітики:

- Необхідно створити належні умови для вільного доступу до кіберпростору всім громадянам, неурядовим організаціям і державним структурам.
- Відходити від орієнтованих на реальну політику проєктів керування шифруванням інформації, а просуватися до

становлення систем шифрування на основі інфраструктури відкритих ключів.

- Для гарантування безпеки й захисту в кіберпросторі на міжнародному рівні слід розвивати ієрархічні інформаційні системи для поділу інформації на договірній основі, створення доступної, але добре захищеної інфосфери.
- Просувати інформацію й комунікацію, як легітимне право для всіх громадян.
- Заохочувати створення “спеціальних сил інформації”, створених за зразком сил спеціального призначення, як зброю засобів масової інформації. Ці структури можуть бути спрямовані в зони конфлікту з метою допомагати вирішувати суперечки шляхом використання інформаційного ресурсу знань.
- Підняти рівень дипломатичних відносин між державними й недержавними акторами, особливо неурядовими організаціями, враховуючи “революцію в дипломатичних справах”, що відповідає революції в підходах до ведення бізнесу та військових справ [1].

Положення, що сприяють впровадженню ноополітики

Доступ до кіберпростору

Інфраструктура відкритих ключів

Створення захищеної інфосфери

Право на інформацію

Спеціальні сили інформації

Рівень дипломатичних відносин

Схема впровадження технологій ноополітики

Зважаючи на розмаїття підходів і прикладних результатів, досягнутих вченими різних країн у розробці тактики та стратегії боротьби з тероризмом, можна зробити спробу класифікувати будь-який метод переговорів, у тому числі при актах міжнародного тероризму, за допомогою трьох критеріїв:

1. Метод повинен привести до розумної угоди, якщо вона можлива.
2. Метод повинен бути ефективним.
3. Метод повинен поліпшити або, принаймні, не зіпсувати відносини між конфліктуючими сторонами.

Розумною можна назвати таку угоду, яка максимально відповідає законним інтересам кожної сторони, справедливо регулює інтереси, що зіштовхуються, є довгостроковою і бере до уваги інтереси суспільства.

Метод розумних переговорів, який протиставляється “м’якому” і “твердому” підходам, містить чотири основні елементи:

- відокремити людей від проблеми;
- концентруватися на інтересі, а не на позиціях;
- пропонувати взаємовигідні варіанти;
- наполягати на застосуванні об’єктивних критеріїв.

Вибрані елементи розумних переговорів можуть враховуватися з початку підготовки переговорів аж до моменту, коли угода вже приймається або під час прийняття рішення про відмову від подальших зусиль. Цей період можна розділити на три окремі стадії: аналіз, планування та дискусія.

Ноополітичний підхід при вирішенні конфліктних ситуацій у надзвичайних та кризових ситуаціях, до яких можна віднести й терористичні акти, зміг би знайти компромісні варіанти вирішення при конфліктних переговорах безпосередньо на будь-якій стадії терористичного акту. Крім того, ноополітичні технології та їх методологія надає шанси на мирне вирішення в майбутньому протиріч між силами міжнародного тероризму та цивілізованим суспільством.

Керівним мотивом ноополітики не можуть бути національні інтереси, визначені в термінах державності. Національні інтереси, як і раніше будуть відігравати важливу роль, але вони повинні бути визначені більше в загальнолюдському, а не державному масштабі і бути сплавлені з більш широкими навіть глобальними інтересами.

У той час як реальна політика має тенденцію ставити на чолі держави, ноополітика ймовірно поставить на їх місце мережі держав, державних і недержавних організацій. Реальна політика протиставляє одну державу проти іншої, проте ноополітика заохочує міждержавне співробітництво в коаліціях та інших спільних структурах.

Ноополітика навряд чи в найближчому майбутньому повністю витіснить існуючу парадигму “реальної політики”, засновану на твердій силі. Швидше за все, два підходи будуть існувати, підтримуючи певну рівновагу, яка буде різною для різних регіонів планети, оскільки кожному з них властива певна своєрідність. Ми вважаємо, що ноополітика буде найкориснішою там, де домінують високорозвинені суспільства: наприклад, частини Західної Європи та Північної Америки. Але вона буде менш ефективна там, де умови залишаються традиційно орієнтованими на державу, а не на коаліцію, і таким чином заснованими на продовженні застосування методів традиційної політики (наприклад, багато регіонів Азії). Крім того, ноополітика буде найефективніша там, де присутні всі способи доведення інформації, а також там, де добре налагоджений процес взаємодії державних і недержавних структур.

1. Коломиец В.Ф. *Информациологическая эволюция и безопасность цивилизации*. – Киев: А-Центр, 2005. – 184 с.
2. Макаренко С. А. *Європейська інформаційна політика* / Л.В. Губерський (наук.ред.), Г.Г. Почепцов (наук.ред.). – К. : НВЦ "Наша культура і наука", 2000. – 368с.
3. *Ноополитика – шаг на пути к созданию американской информационной стратегии*.
<http://www.agentura.ru/equipment/psih/info/noo/>
4. <http://ru.wikipedia.org/wiki/WikiLeaks> – *Свободная энциклопедия Википедия*